

**Vastaus kuntalaisaloitteeseen**

Orimattilan kaupungille on saapunut 20.11.2024 varhaiskasvatusta ja perusopetusta koskeva kuntalaisaloite *Uskonnollisen ja katsomuksellisen sitouttamattomuuden toteuttaminen perusopetuksessa ja varhaiskasvatuksessa Opetushallituksen ohjetta noudattaen*. Aloitteessa esitetään, että kaupunki alkaa noudattaa seuraavaa Opetushallituksen ohjeen kohtaa: "Opetuksen järjestäjä voi päätyä myös siihen, ettei koulun työsuunnitelmassa määriteltynä työaikana järjestetä uskonnollisia tilaisuuksia tai toimituksia." (OPH-3903-2022)

Aloitteen mukaan uskonnollisten tilaisuuksien järjestäminen varhaiskasvatuksessa ja perusopetuksessa suosii käytännössä yhtä uskonnollista yhdyskuntaa ja asettaa muut eri asemaan. Aloitteessa todetaan, että valintapakko uskonnollisen tilaisuuden tai vaihtoehtoisen tilaisuuden välillä rikkoo perheiden yksityisyyden suojaa. Aloitteen mukaan uskonnollisten tilaisuuksien ja toimitusten järjestäminen on ristiriidassa varhaiskasvatussuunnitelman ja perusopetussuunnitelman perusteiden kanssa, koska niiden mukaan opetuksen ja kasvatuksen tulee olla uskonnollisesti ja katsomuksellisesti sitouttamatonta ja opetuksen tulee pohjautua tieteelliseen tietoon. Lisäksi aloitteessa vedotaan siihen, että suomalaiseen kulttuuriin ei aikuisillakaan kuulu uskonnollisten ja niille vaihtoehtoisten tilaisuuksien liittäminen työelämään.

Aloitteessa esitetään hyötyjä, jotka seuraisivat aloitteen toteuttamisesta. Uskonnolliseen tilaisuuteen tai vaihtoehtoiseen tilaisuuteen liittyvä tiedottaminen ja valintojen seuranta poistuisi. Muutos parantaisi yksityisyyden suojaa, koska valintatilanteessa ei tarvitsisi ilmaista vasten tahtoaan julkisesta katsomustaan. Varhaiskasvatuksen ja opetuksen järjestäjältä poistuisi riski ja huolehtimisvelvollisuus uskonnollisiin tilaisuuksiin osallistumisen tai osallistumatta jättämisen haitallisista seurauksista lapselle ja oppilaalle. Varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen työntekijöitä ei tarvitsisi jakaa uskonnollisen tilaisuuden ja vaihtoehtoisen tilaisuuden suunnittelijoihin ja toteuttajiin. Lisäksi uskonnollisista ja niille vaihtoehtoista tilaisuuksista luopuminen mahdollistaisi keskittymisen perustoimintaan ja kaikille sopivan tapahtuman järjestämiseen.

Vastauksena aloitteeseen todetaan seuraavaa:

Orimattilan kaupungille saapunut kuntalaisaloite koskee uskonnollisten tilaisuuksien ja toimituksien järjestämistä varhaiskasvatuksessa ja perusopetuksessa. Opetushallitus on antanut 19.9.2022 ohjeen perusopetuksen uskonnon ja elämänkatsomustiedon opetuksen sekä esiopetuksen katsomuskasvatuksen järjestämisestä sekä yhteisistä juhlista ja uskonnollisista tilaisuuksista esi- ja perusopetuksessa (OPH-3903-2022). Lisäksi Opetushallitus on antanut 28.4.2025 ohjeen yhteisistä juhlista, uskonnollisista tilaisuuksista ja katsomuskasvatuksen järjestämisestä varhaiskasvatuksessa (OPH-1944-2025). Orimattilan kaupungissa noudatetaan näitä Opetushallituksen antamia ohjeita.

Opetushallituksen ohjeiden tarkoituksena on kuvata, miten uskonnon ja omantunnon vapautta koskevat säännökset tulee ottaa huomioon varhaiskasvatuksessa sekä esi- ja perusopetuksessa. Ohjeiden tarkoituksena on varmistaa sivistyksellisten ja uskonnon vapautta koskevien perusoikeuksien toteutuminen ja lapsen edun ensisijaisuus varhaiskasvatuksessa sekä esi- ja perusopetuksessa, edistää koulutuksellista tasa-arvoa, yhdenvertaisuutta ja kulttuurisen moninaisuuden arvostamista sekä varmistaa, että varhaiskasvatuksen katsomuskasvatus ja esi- ja perusopetuksen opetus on oppilaita uskonnollisesti ja katsomuksellisesti sitouttamatonta.

Opetushallituksen ohjeiden mukaan varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen järjestäjät päättävät, järjestetäänkö varhaiskasvatuksen yhteydessä uskonnollisia tilaisuuksia tai toimituksia vai ei. Varhaiskasvatuksen ja esi- ja perusopetuksen järjestäjä voi päätyä myös siihen, että uskonnollisia tilaisuuksia ja toimituksia ei järjestetä. Tähän ratkaisuun tulee päätyä myös silloin, kun esimerkiksi varhaiskasvatuksen tai koulun tilat tai henkilöstöresurssit eivät käytännössä mahdollista järjestää uskonnollisia tilaisuuksia tai toimituksia taikka niille vaihtoehtoista ohjelmaa lakien ja näiden ohjeiden mukaisesti.

Opetushallituksen ohjeiden mukaan uskonnolliset tilaisuudet ja toimitukset sisältävät uskonnon harjoittamista ja ne tulee aina järjestää erillään muusta toiminnasta. Uskonnollisille tilaisuuksille ja toimituksille on aina järjestettävä vaihtoehtoista toimintaa, jonka tulee olla uskonnollista sisältöä lukuun ottamatta luonteeltaan ja tavoitteiltaan mahdollisimman samankaltaista.

Aloitteen yhdenvertaisuutta koskevaan perusteluun liittyen todetaan vastauksena, että Opetushallituksen ohjeen mukaisesti vapaus olla osallistumatta uskonnolliseen tilaisuuteen tai toimitukseen on riippumaton uskonnollisen yhdyskunnan jäsenyydestä ja että ohjeen mukaan perustuslain 11 §:n 2 momentin tarkoituksena ei ole estää positiivista uskonnon harjoittamisen vapautta.

Aloitteen yksityisyyden suojan rikkomista koskevaan perusteluun todetaan vastauksena, että Opetushallituksen ohjeen mukaan ”oppilaan huoltaja ilmoittaa, osallistuuko oppilas uskonnollisiin tilaisuuksiin ja toimituksiin vai niille vaihtoehtoiseen toimintaan” ja ”ilmoitusten käsittelyssä opetuksen järjestäjän tulee noudattaa henkilötietojen käsittelyä koskevia EU:n yleisen tietosuojasetuksen (2016/679) ja sitä täydentävän tietosuojalain (1050/2018) säännöksiä”. Lisäksi ohjeessa todetaan, että ”eduskunnan oikeusasiamiehen ennen tietosuojasetuksen voimaantuloa voimassa olleen henkilötietolain voimassaoloaikana antaman ratkaisun (EOAK/1825/2016) perusteella opetuksen järjestäjällä on oikeus käsitellä tilaisuuksiin ilmoittautumisiin liittyviä tietoja”.

Aloitteen mukaan opetuksen ja kasvatuksen tulee olla uskonnollisesti ja katsomuksellisesti sitoutumatonta ja opetuksen pitää pohjautua tieteelliseen tietoon. Vastauksena todetaan, että Orimattilan kaupungin varhaiskasvatus- ja opetuspalveluissa uskonnolliset tilaisuudet ja toimitukset järjestetään Opetushallituksen ohjeen mukaisesti erillään muusta toiminnasta ja niille järjestetään vaihtoehtoista toimintaa, eikä kukaan ole velvollinen osallistumaan omantuntonsa vastaisesti uskonnon harjoittamiseen, kuten jumalanpalvelukseen, uskonnolliseen päivänavaukseen tai muuhun uskonnolliseen tilaisuuteen tai toimitukseen.

Aloitteen mukaan uskonnollisten tilaisuuksien tulisi olla lasten kasvatuksessa ja koulutuksessa yksityisen yhteisöllisen toiminnan piirissä, kuten ne ovat aikuisillakin suomalaisissa kulttuurissa. Opetushallituksen ohjeiden mukaan varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen järjestäjät päättävät, järjestetäänkö varhaiskasvatuksen yhteydessä uskonnollisia tilaisuuksia tai toimituksia vai ei. Opetushallituksen ohjeiden mukaan uskonnolliset tilaisuudet ja toimitukset tulee aina järjestää erillään muusta toiminnasta. Uskonnollisille tilaisuuksille ja toimituksille on aina järjestettävä vaihtoehtoista toimintaa, jonka tulee olla uskonnollista sisältöä lukuun ottamatta luonteeltaan ja tavoitteiltaan mahdollisimman samankaltaista.

Vs. sivistysjohtaja

07.10.2025

§ 123/2025

Ohjeessa myös todetaan, että perustuslain 11 §:n 2 momentin tarkoituksena ei ole estää positiivista uskonnon harjoittamisen vapautta.

Aloitteessa mainittuihin hyötyihin todetaan vastauksena seuraavaa: Uskonnollisista tilaisuuksista ja vaihtoehtoisista toiminnoista tiedottaminen ja niihin osallistumiseen liittyvä valintojen seuranta on Opetushallituksen ohjeen mukaista toimintaa. Uskonnollisia tilaisuuksia ja toimituksia sekä niille vaihtoehtoisia toimintaa järjestettäessä varmistetaan, ettei lasten ja oppilaiden yhdenvertainen kohtelu vaarannu ja ettei leimautumista aiheudu. Opetushallituksen ohjeen mukaan opettajien virkavelvollisuuteen kuuluu valvoa oppilaita myös koulun järjestämissä uskonnollisissa tilaisuuksissa. Suositeltavaa kuitenkin on, ettei valvontatehtävään määrätä opettajaa vastoin tämän tahtoa. Valvonnan järjestäminen on koulun työnjohdollista toimintaa.

Opetushallituksen ohjeiden mukaan varhaiskasvatuksen ja opetuksen järjestäjä vastaa kasvatuksen ja opetuksen toteuttamisesta sekä yhteisten juhlien ja uskonnollisten tilaisuuksien ja toimitusten ja niille vaihtoehtoisen toiminnan järjestämisestä säännösten ja määräysten edellyttämällä tavalla.

Päätös

Päätän, että kuntalaisaloite ei anna aihetta toimenpiteisiin.

Esa Kähkönen  
Vs. sivistysjohtaja

Tämä viranhaltijapäätös on sähköisesti allekirjoitettu Orimattilan kaupungin asianhallintajärjestelmässä.

Jakelu

aloitteentekijä  
Johanna Lepistö, varhaiskasvatuspäällikkö  
Jarno Ovaska, opetuspäällikkö  
Heidi Nygren, kehitysjohtaja

Sivistysvaliokunta